

Sort 2010-cu ildə DTM (Dünya Tərəvəzçilik Mərkəzi) tərəfindən sınaqdan keçirilmək üçün Azərbaycan Elmi Tədqiqat Tərəvəzçilik İnstitutuna təqdim olunub və müsbət nəticələr əldə edilmişdir.

Sort 2015-cü ildə rayonlaşdırılmaq üçün Seleksiya Nailiyyətlərinin Sınağı və Mühafizəsi üzrə Dövlət Komissiyasına təqdim edilmişdir və 2017-ci ildə respublikada rayonlaşdırılmışdır.

Sorta məxsus bitki yığcam formalı və hündür boylu olub, kolun hündürlüyü 70-75 sm təşkil edir. Bitkinin yarpaq sıxlığı orta səviyyədədir. Gövdənin rəngi yaşıl və forması küncüldür, o cümlədən üzərində tükcüklər seyrək halda yerləşmişdir.

Yarpaq ayasının forması lanset-ellips şəkilli, rəngi yaşıl və kənarı tamdır. Çiçəkləri orta irilikdədir, rəngi açıq-sarıdır. Kasacığın forması boşqabvaridir.

Meyvələr uzunsov-konusvari formalı olub, orta uzunluğu 11,3 sm və orta diametri 1,7

sm-dir. Səthi hamardır. Bitki üzərində asılan vəziyyətdə yerləşirlər. Rəngi texniki yetişkinlik fazasında açıq-yaşıl, bioloji yetişkinlik mərhələsində isə narıncıdır. Meyvə divarının qalınlığı tam yetişmiş meyvələrdə 2,0-2,5 mm təşkil edir. Ətirliliyi orta dərəcədədir. Orta kütlə 13,2 q-dır. Bitki üzərində əmələ gələn meyvələrin sayı 55 ədədə çata bilər.

Toxumun forması yastı-yumru olub, səthi hamar və rəngi açıq sarıdır. Orta irilikdədir.

Sort tezyetişəndir. Kütləvi çıxışdan meyvələrin texniki yetişkinliyinə qədər davam edən müddətin uzunluğu 113-115 gün arasında dəyişir.

Ümumi məhsuldarlığı 366,0-372,0 s/ha-dır. Soluxma xəstəliklərinə qarşı davamlıdır.

Sort, məişətdə təzə halda konserv sənayesində müxtəlif konservlərin hazırlanmasında qiymətli xammal kimi istifadə edilir.

Acı bibər bitkisi üçün ən yaxşı sələf bitkiləri xiyar, paxlalılar, baş kələm və çoxillik otlar hesab edilir.

Acı bibər toxumları aprelin birinci ongünlüyündə polietilen örtüklü şitilxanaya səpilir. Torpağın səpinə hazırlanması üçün ləklərə üzvi və mineral gübrələr verilib torpağa qarışdırılır, malalama, yumşaltma, hamarlama işləri aparılır və şırımlar açılır. Daha sonra əvvəlcədən hazırlanmış toxumlar həmin şırımlara səpilir (1m²-ə 8,0-12,0 q toxum səpilir), üzəri 1,0-1,5 sm qalınlığında qum qatı ilə örtülür. Səpindən sonra susəpən ilə sulanır.

Respublikanın tərəvəzçilik bölgələrində şitillər əsasən parniklərdə və polietilen örtüklü istixanalarda 45-50 gün ərzində becərilir. Bölgələrin iqlim şəraitindən asılı olaraq əkin üçün hazır olan şitillər may ayının I ongünlüyünə qədər olan müddətdə açıq sahədə 70 x 35 sm üzrə əkilir.

Bitkiyə qulluq işləri əsasən cərgə və bitki aralarının becərilməsi, alaqların vurulması, gübrələrin verilməsi, suvarılması, xəstəlik və zərərvericilərə qarşı mübarizədən ibarətdir.

Vegetasiya müddətində 2-3 dəfə kultivasiya çəkilməli, bitki araları 4-5 dəfə alaqdan təmizlənilib yumşaldılmalı və bitkinin dibi doldurulmalıdır. Bitkiyə 1-ci yemləmə gübrəsi əkildikdən 10-12 gün sonra, 2-ci yemləmə isə meyvə əmələ gəlmə zamanı verilməlidir.

Açıq sahədə acı bibər bitkisinin geniş yayılmış qorxulu göbələk xəstəlikləri Fitoftora (Phytophthora capsici), Fuzarioz soluxması (Fusarium oxysporum f. sp.capsici), Unlu şəh (Leveillula taurica), Boz çürümə (Botrytis cinerea) və s. xəstəliklərdir. Bu xəstəliyə qarşı mübarizə aparmaq üçün istixana və toxumlar səpindən qabaq dərmanlanmalıdır. Bitkilərə fosfor və kalium gübrələri ilə yemləmə verilməli, istixananın yaxınlığında kartof bitkisinin əkilməsi qadağan olunmalıdır.

Fitoftora (Phytophthora capsici) fitopotogen göbələyi bitkinin bütün orqanlarını yoluxdura bilər. Meyvələrdə yoluxma ilk öncə tünd – yaşıl sulu ləkələrlə özünü biruzə verir. İnfeksiya yayıldıqca meyvələr büzüşür, amma məhsul dəriminə qədər adətən tökülmür.

Xəstəliyi nəzarət altında saxlamaq məqsədi ilə aqrotexniki tədbirlər kompleksi ilə yanaşı düzgün suvarmaya və əkin dövriyyəsinə əməl etmək, funqisidlərlə çiləmək lazımdır.

Fuzarioz soluxması (*Fusarium oxysporum* f. sp.capsici) ilk öncə özünü yarpaqların solmasında büruzə verir. Soluxma inkişaf etdikcə yarpaqlar bulanıq-yaşıl rəngdən qəhvəyi qədər rəngini dəyişir. Torpağın yüksək temperaturu (33°C) və rütubətliliyi xəstəliyin sürətli inkişafına səbəb olur.

Unlu şəh (*Leveillula taurica*) xəstəliyinə yoluxmuş bitkilərinin yarpaqlarının üst səthində açıq sarıdan tünd sarıya qədər axımlı əlamətli dəyişən rəngli ləkələr müşahidə olunur. Sonradan, sirayətlənmiş sahələr nekrozlaşır. Yoluxmuş bitkilərin meyvələri birbaşa günəş şüalarının təsirinə məruz qaldığı üçün onlarda günəş yanığının əlamətləri olur. Xəstəliyin inkişafına yüksək temperatur və zəif işıqlanma zəif təsir göstərir.

Boz çürümə (*Botrytis cinerea*) fitopatogen göbələyi yeni əkilmiş bitkilərin tumurcuq başlarının qurumasına səbəb olur. Xəstəliyə qarşı mübarizə aparmaq üçün dəqiq suvarma cədvəli qurulmalıdır.

Sortun toxumçuluq işi acı bibərin ilkin və reproduksiya toxumçuluğuna aid metodik göstərişlərin tələblərinə uyğun icra edilir.

Sortun toxumları adi şəraitdə cücərmə qabiliyyətini 3-5 il saxlaya bilər.

*Azərbaycan Respublikası
Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi
Tərəvəzçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutu*

**Acı bibər
ULDUZ
sortu**

